

Samverkansdokument mellan allmäntandvård och specialisttandvård

---

Folktandvården Dalarna
Reviderad 2020-06-01

Innehåll

Samverkan mellan allmäntandvård och specialisttandvård	1
Syfte, Remiss, Ansvar, Beskrivning av samverkan per specialitet	
Bettfysiologi	2
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Endodonti	2
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Käkkirurgi	3
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Odontologisk radiologi	4
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Oral protetik	4
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Orofacial medicin	5
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Ortodonti	5
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Parodontologi	6
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Pedodonti	6
Allmäntandvård, Specialisttandvård	
Sjukhustandvård	7
Allmäntandvård, Specialisttandvård	

Samverkan mellan allmäntandvård och specialisttandvård

Följande dokument beskriver samverkan mellan allmäntandvård (ATV) och specialisttandvård (STV) inom Folk tandvården Dalarna.

Syfte

Syftet med dokumentet är att beskriva vilken vård som förväntas utföras inom allmän- respektive specialisttandvård. Genom ett väl beskrivet gränssnitt ökar möjligheterna att ge alla patienter en jämlik, tillgänglig och resurseffektiv vård.

Remiss

Remiss till STV bör alltid föregås av terapidiskussion på ATV-kliniken, då klinikens behandlare utreder om aktuell behandling:

- kan utföras av kollega på kliniken.
- kan utföras av kollega på närliggande ATV-klinik.

För att underlätta remissbedömning och prioritering ska remiss till STV alltid utformas enligt gällande rutiner och med stöd av den remissmall som finns tillgänglig under elektroniska remisser i T4.

I komplicerade fall avgör remissmottagaren i dialog med remittenten om aktuell frågeställning ska hanteras inom ATV eller STV. Generella remissorsaker är exempelvis när adekvat behandling inom ATV:s kompetensområde inte gett förväntat eller önskat resultat, vid medicinska eller andra komplikationer.

Ansvar

Patientansvarig tandläkare är patientens allmäntandläkare. Innan STV har påbörjat sin behandling av patienten ansvarar remitterande tandläkare för patientens behandling och eventuellt omhändertagande av akuta besvär. STV ansvarar endast för den vård/ behandling som remissen avser.

Om en patient under pågående behandling hos STV ska få delar av behandlingen utförd inom ATV eller annan del inom STV ska en sådan patient hanteras med förtur. Målsättningen är att patienter efter avslutad behandling vid STV ska återgå till ATV. Efter överenskommelse med remittenten kan, i ett fåtal fall, STV ta över ansvaret för patientens fortsatta revisionsvård.

Beskrivning av gränssnitt per specialitet

I nedanstående avsnitt anges de utredningar, den diagnostik och de behandlingsmoment som normalt ingår i ATV:s respektive STV:s kompetens. Avseende STV:s kompetensområden, anges exempel på vad som kan föranleda remiss till respektive specialitet. Remiss som avser barn och ungdomar 0-19 år skickas till specialistavdelning för pedodonti, detta gäller alla remissorsaker förutom ortodonti.

Finns utökad kompetens, kan moment som exemplifieras inom STV:s kompetensområden även utföras inom ATV.

Förutom utredning och behandling ska STV även stödja ATV genom rådgivning, konsultation och auskultation.

Bettfysiologi

Allmäntandvård

- Undersöka, tidigt identifiera, diagnostisera och behandla orofaciala smärttillstånd och/eller funktionsstörningar i käksystemet. Kunna särskilja dental smärta från annan smärta med likartad symtombild.
- Om en diagnos inte kan ställas - använd inte irreversibel behandling som diagnostiskt instrument.
- Informera om normal käkfunktion och om bakomliggande orsaker till uppkommen funktionsstörning/smärta.
- Instruera till förändrat beteende och följ upp detta för att undvika onödig belastning på käksystemet. Folktandvården i Dalarnas broschyr "Självhjälpsmetoder vid överbelastning i käksystemet" rekommenderas.
- Utföra en behandling där bettskena ingår som en del och veta hur den ska utformas, inprovas, inslipas och följas upp.
- Diagnostisera och behandla käkmuskelutlöst spänningshuvudvärk.
- Handlägga orofaciala smärttillstånd och/eller funktionsstörningar ur ett vidare smärtperspektiv. Om patienten har en långvarig spridd smärta bör den handläggas i samverkan med primärvården ur ett s.k. biopsykosocialt perspektiv.

Specialisttandvård

- Diagnostisera och behandla komplexa smärttillstånd i käkar, huvud och hals samt kringliggande strukturer med relation till käksystemet. Vid behov av mera extensiv smärtanalys, samverka med flerprofessionellt team på smärtklinik.
- Diagnostisera och behandla patienter med smärta och/eller funktionsstörningar i käksystemet, vilka inte svarat på inledande behandling i Allmäntandvård.

Endodonti

Allmäntandvård

- Diagnostisera och behandla sjukdomar i pulpa och periradikulär vävnad.
- Utföra akut endodontisk behandling.
- Behandla traumaskadade tänder med pulpainvolvering.
- Utföra successiv exkavering och överkappning.

Specialisttandvård

- Diagnostisera och endodontiskt behandla tänder som led i behandling av patienter med svåra allmänmedicinska tillstånd med krav på hög infektionskontroll.
- Diagnostisera sjukdomar i pulpa och periradikulär vävnad när symptom och/eller fynd avviker från det normalt förväntade.
- Diagnostisera och behandla kvarstående smärta och/eller infektion efter adekvat endodontisk behandling.

- Diagnostisera och behandla traumaskadade tänder med komplikationer.
- Behandla tänder med förväntade eller konstaterade svårigheter t.ex.
- kanalobliteration, komplicerad rotanatomi och rotkanal med icke slutet apex.
- Behandla tänder med rotresorptioner eller ge råd hur behandling ska utföras.
- Diagnostisera och behandla iatrogena komplikationer (perforationer, filfraktur m.m).
- Utföra apikalkirurgi med retrograd rotfyllning.
- Utföra smärtutredningar.

Käkkirurgi

Allmäntandvård

- Identifiera och diagnostisera käkkirurgiskt behandlingsbehov.
- Utföra:
  - Tandextraktioner.
  - Dentoalveolär kirurgi: rotrester, enklare retinerade tänder, enklare friläggningar, frenulumplastik.
- Behandling av okomplicerade dentala infektioner.
- Grundläggande smärtdiagnostik och behandling.
- Diagnostisera, behandla och följa upp okomplicerade tandtrauma.
- Grundläggande slemhinne-diagnostik.
- Peroral sedering.
- Principer för val av läkemedel.

Specialisttandvård

- Utredda och behandla käk- och ansiktsfrakturer, käkställningsanomalier och rekonstruktiv kirurgi i käkarna samt käkledskirurgi.
- Utredda och behandla cystor och benigna tumörer samt utreda förändringar med malignitetsmisstanke.
- Diagnostisera och behandla komplexa dentoalveolära trauma och mjukdelsskador.
- Utföra implantatkirurgi, benaugmentation och alveolär rekonstruktion.
- Utföra behandling, då behandlingssvårigheter av teknisk natur förväntas eller då patienten är en allvarlig medicinsk riskpatient.
- Diagnostisera och behandla allvarliga odontogena infektioner.
- Diagnostisera och behandla kvarstående käkkirurgiska frågeställningar där åtgärder i allmäntandvården inte givit önskat resultat.
- Utföra komplicerad dentoalveolär kirurgi.
- Utgöra stöd för allmäntandvården i käkkirurgiska frågeställningar.
- Käkkirurgisk beredskap 24/7.

Odontologisk radiologi

Allmäntandvård

- Utföra bildtagning och diagnostik med intraoral detektor.
- Utföra bildtagning och diagnostik med panoramaröntgen.
- Utföra kvalitetssäkring av röntgenverksamhet.

Specialisttandvård

- Utföra utredningar som kräver utrustning och/eller kompetens utöver vad som förväntas i ATV.
- Vid behov bistå ATV vid bildtagning, bildtolkning och kvalitetssäkring.

Oral Protetik

Allmäntandvård

Ska kunna:

- Identifiera och diagnostisera ett protetiskt behandlingsbehov
- Informera patienten om möjliga behandlings- och kostnadsförslag
- Utföra protetisk behandling av normal svårighetsgrad gällande:
  - Platt- och partialprotetik
  - Okomplicerad kombinationsprotetik
  - Kron- och broprotetik oberoende av utsträckning
  - Implantatförankrad protetik
  - Reparationer av fast- och avtagbar protetik samt i tillämpliga fall av implantat

Specialisttandvård

Ska kunna bland annat:

- Vara behjälplig vid terapiplanering/terapi
- Utföra omfattande fast eller kombinationsprotetik
- Utföra kopplade implantatkonstruktioner
- Utföra omfattande implantatprotetik i kombination med bentransplantat eller vid stora bettavvikelser
- Bedöma och utföra behandlingskomplikationer och omgörningar
- Bistå med bedömning av tandsubstans förlust som utvecklingsdefekter, t. ex. amelogenesis imperfecta och/eller omfattande tandslitage samt behandlingsförslag
- Utföra svårare helprotesbehandling
- Vara behjälplig vid komplicerade patientrelaterade komplikationer
- Samordnar protetisk vård som involverar andra specialister
- Utföra diagnostik och handläggning vid fästeförlust kring implantat
- Utföra Käk och ansiktsprotetik

Orofacial medicin

Allmäntandvård

Utföra tandvård på patienter med:

- hög ålder med eller utan psykiatrisk sjukdom och utan risk för allvarliga medicinska komplikationer.
- funktionsnedsättning med mindre omfattande samarbetsvårigheter.
- välkontrollerad allmänsjukdom (t.ex. hjärtsjukdom, diabetes, KOL, RA).
- okomplicerad blödningsproblematik.
- blodburen smitta (t.ex. hepatit, HIV).
- tandvårdsrädsla, om inte särskilda skäl för omhändertagande av Orofacial medicin finns.

Orofacial medicin

- Utföra akut tandvård på patienter som är inlagda på sjukhus kopplade till Orofacial medicin.
- Infektionsutreda och i vissa fall sanera patienter inför vissa typer av medicinsk behandling.
- Infektionsutreda och eventuellt behandla patienter med allvarliga sjukdomstillstånd.
- Utreda och behandla patienter med svåra allmänmedicinska tillstånd där tandvård är komplicerat att genomföra.
- Utreda och behandla patienter med svåra oralmedicinska tillstånd.
- Utreda och behandla patienter med oralmotoriska avvikelser.
- Behandla patienter med komplicerad behandlingsproblematik i kombination med psykiska och/eller fysiska funktionshinder.
- Behandla extrem tandvårdsrädsla men hjälp av KBT tillsammans med psykolog.
- Utföra behandling under narkos.

Ortodonti

Allmäntandvård

- Identifiera och diagnostisera ortodontiskt behandlingsbehov.
- Utföra ortodontisk behandling enligt nedan:
  - Bettslipning.
  - Extraktionsbehandlingar.
  - Avtagbar apparatur (klammerplåtar, aktivatorer m.m).
  - Lingualbågar.
  - Quad Helix.
  - Crosselastic.
  - EOD.
  - Underhåll av retentionsapparatur.

Specialisttandvård

- Diagnostisera och terapiplanera i samband med konsultationer på ATV-kliniker, samt bistå med fortlöpande behandlingsrådgivning.
- Utredda och behandla fall som kräver specialistkompetens.

Parodontologi

Allmäntandvård

- Kunna diagnostisera gingivt, parodontit, mucosit, periimplantit i ett tidigt skede
- Kunna genomföra konventionell ickekirurgisk parodontal behandling
- Kunna utvärdera parodontala behandlingar
- Planera och genomföra parodontal stödbehandling
- Kunna identifiera och riskgruppera patienter med parodontit
- Kunna identifiera orala slemhinneförändringar
- Kunna behandla parodontal abscess
- Kunna behandla mucosit
- Kunna ta ställning till när remiss skall skrivas
- Mindre omfattande parodontalkirurgi (nischtandläkare)
- Initiera rökavvänjning

Specialisttandvård

- Diagnostisera och behandla patienter med (aggressiva) gingivala och eller parodontala problem. Behandlingen kan i lämpliga fall efter samråd med specialist utföras i ATV
- Diagnostisera terapiplanera och behandla patienter med kronisk parodontit där behandlingen i allmäntandvården ej gett förväntat eller önskat resultat
- Vid behov bistå med terapiplanering och prognosbedömning av parodontala skador efter att allmäntandläkaren utfört undersökning till exempel inför protetisk behandling
- Utföra parodontal rekonstruktiv och mucogingival kirurgi
- Behandla periimplantit
- Kombinationsbehandling där protetisk bettrehabilitering ingår
- Utredda och vid behov behandla parodontala tillstånd med koppling till medicinska problem och aggraverande allmänsjukdomar
- Utföra implantatkirurgi
- Utföra kirurgisk rekonstruktion av hård- och mjukvävnad inför implantatbehandling
- Generell antibiotikabehandling

Pedodonti

Allmäntandvård

- Diagnosticera, terapiplanera och behandla barn och ungdomar 0-19 år. Här ingår bland annat:

- Orsaksinriktad utredning och behandling av kariessjukdom.
- Identifiera, riskbedöma samt kausalt behandla gingivit och lättare parodontal sjukdom.
- Strukturerad inskolning till tandvård, inkluderande tandborststräning, för barn över två år.
- Sedering med midazolam(rektal och oral) på barn över två år och >12 kg för akuta ingrepp samt som ett komplement efter omfattande inskolning.
- Sedering med lustgas.
- Akut omhändertagande vid bl.a. trauma, värk och/eller infektion
- Enklare kirurgiska ingrepp.
- Enklare protetiska konstruktioner
- Handlägga tandutvecklingsstörningar med klar etiologi

Patientansvarig tandläkare inom ATV har ansvar för förebyggande och orsaksinriktad behandling, även efter att remiss skickats till specialistklinik i pedodonti. Allt ansvar vilar på allmäntandvården till dess patienten undersökts på pedodontin och remittent kontaktar pedodontin om patientens förutsättningar förändras under eventuell väntetid.

Specialisttandvård

- Diagnostisera, terapiplanera och -eventuellt i samarbete med andra specialiteter- behandla barn och ungdomar 0-19 år med:
  - Svåra behandlingsproblem som kräver specifikt omhändertagande exempelvis på grund av beteendestörning eller grava funktionsnedsättningar.
  - Funktionsnedsättning, allvarlig sjukdom och kronisk sjukdom med orala/behandlingsmässiga manifestationer eller där den orala situationen är svårbedömd.
  - Omfattande behandlingsbehov där allmäntandläkarens kompetens ej räcker till.
  - Komplicerade trauma eller komplikationer efter trauma.
  - Tandutvecklingsstörningar där diagnos bör säkerställas.
  - Grav karies som ej kan förklaras efter kariesutredning eller där behandling ej har kunnat genomföras på allmäntandvårdsklinik.
  - Parodontala sjukdomstillstånd som ej svarar på basal kausal behandling.
  - Allvarliga patologiska tillstånd i käkar och mjukvävnader.
  - Behov av komplicerade protetiska ersättningar.
  - Behov av komplicerad dentoalveolär kirurgi.

Sjukhustandvård

Allmäntandvård

- Utföra tandvård på patienter med:
- Tandvårdsrädsla, om inte särskilda skäl för omhändertagande av sjukhustandläkare finns.

- Hög ålder med/utan psykiatrisk sjukdom och utan risk för allvarliga medicinska komplikationer.
- Okomplicerad blödningsproblematik.
- Blodburen smitta (t.ex. hepatit, HIV).
- Välkontrollerad allmänsjukdom (t.ex. hjärtsjukdom, diabetes, KOL, RA).
- Funktionsnedsättning med mindre omfattande samarbetssvårigheter.

Specialisttandvård

-
- Utföra akut tandvård på patienter som är ineliggande på sjukhus kopplade till sjukhustandvård.
- Utföra tandvård på patienter där god munhälsa är särskilt viktig för prognosen beträffande allvarliga sjukdomstillstånd och behandlingar.
- Utredda och behandla patienter med svåra oralmedicinska tillstånd.
- Utredda och behandla patienter med svåra allmänmedicinska tillstånd där tandvård är komplicerat att genomföra.
- Infektionsutredning och eventuell behandling av patienter med allvarliga sjukdomstillstånd.
- Utredda och behandla patienter med oralmotoriska avvikelser.
- Behandla patienter med komplicerad behandlingsproblematik i kombination med psykiska och/eller fysiska funktionshinder.
- Behandla extrem tandvårdsrädsla men hjälp av KBT tillsammans med psykolog.
- Utföra behandling under narkos.